

Zarządzanie pozyskanymi funduszami unijnymi w Polsce w obszarze ochrony środowiska

Stanisław Gawłowski
Ministerstwo Środowiska, Warszawa

1. Przystąpienie Polski do UE – uwarunkowania, korzyści i zobowiązania

Unia Europejska to określona wspólnota polityczno-gospodarcza, stanowiąca związek europejskich państw demokratycznych.

Pierwotnym i głównym powodem powstania Unii Europejskiej było zjednoczenie państw europejskich po to, aby więcej nie doszło do wojny światowej. Dzisiaj, po wielu latach funkcjonowania Unii Europejskiej, ten związek demokratycznych państw członkowskich ma głównie znaczenie gospodarcze. Związki gospodarcze pomiędzy krajami Unii stają się coraz bardziej ścisłe o czym mogą świadczyć takie fakty jak brak kontroli granicznej między państwami Unii, wspólne obywatelstwo europejskie czy też wprowadzanie wspólnej waluty euro.

Nawiązanie dyplomatycznych stosunków pomiędzy Polską, a wówczas jeszcze Wspólnotą Europejską (taką nazwę miała Unia Europejska) nastąpiło 16 września 1988 roku, prawie dokładnie rok później, bo 19 września 1989 roku w Warszawie, podczas wizyty w Polsce Przewodniczącego Rady Ministrów Komisji Wspólnoty Europejskiej, rozpo-

częły się pierwsze negocjacje i wstępne ustalenia w sprawie współpracy handlowej i gospodarczej naszego kraju z Unią Europejską.

Zmiany ustrojowe, które nastąpiły w Polsce po 1989 roku pozwoliły na podjęcie już bardzo konkretnych rozmów w sprawie stowarzyszenia Polski z Unią Europejską (wówczas jeszcze Wspólnotą).

Można przyjąć, że datą oficjalnych rokowań w tej sprawie jest 22 grudnia 1990 roku, w którym to dniu rozpoczęto szczegółowe negocjacje zakończone 6 grudnia 1991 roku podpisaniem **Układu europejskiego ustanawiającego stowarzyszenie między Polską a ówczesną Wspólnotą Europejską.**

Oдноsny Układ Europejski między Polską a Wspólnotą zaczął formalnie obowiązywać od 1 lutego 1994 roku, a więc około 3 miesiące po wejściu w życie tzw. Traktatu o Unii Europejskiej.

Najpierw powołana została Rada Stowarzyszenia Polska-Unia Europejska. Zadaniem tej Rady było po prostu nadzorowanie realizacji ww. Układu. Rozmowy oraz liczne pertraktacje na szczeblu rządowym odbywały się więc w tej Radzie Stowarzyszenia, a w szczególności na forum powołanego w tym celu Parlamentarnego Komitetu Stowarzyszenia.

Kolejne ważne negocjacje o przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej odbyły się w Kopenhadze w 2002 roku a następnie w dniach 7 i 8 czerwca 2003 r. przeprowadzono w Polsce referendum, w którym ponad 77% Polaków poparło przystąpienie Polski do UE.

Wreszcie, dnia 1 maja 2004 r., po wielu latach starań, które rozpoczęły się już w 1989 r. Polska stała się członkiem Unii Europejskiej.

W trakcie negocjacji, a zwłaszcza przed referendum w Polsce toczyła się gorąca dyskusja na temat korzyści i kosztów, jakie poniesie nasz kraj po wstąpieniu do Unii. Powstały ekspertyzy na ten temat, m.in. raport Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej pt. „Bilans korzyści i kosztów przystąpienia Polski do Unii Europejskiej – prezentacja wyników prac polskich ośrodków badawczych”. Jako główne korzyści wymieniano m.in.:

- otwarcie granic, ułatwiające podróże, wymianę handlową oraz podjęcie pracy lub nauki za granicą,
- większą stabilność i bezpieczeństwo demokracji w Polsce oraz możliwość wpływania na wspólną politykę Unii Europejskiej,
- przyspieszenie i stabilizację wzrostu gospodarczego,
- napływ środków z Unii Europejskiej na finansowanie projektów realizowanych w ramach programów operacyjnych,

- spadek bezrobocia, zmniejszenie inflacji,
- poprawę sytuacji polskiego rolnictwa dzięki wsparciu w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (obejmującej m.in. dopłaty dla rolników, działania interwencyjne np. interwencyjny skup produktów w celu utrzymania stałej ceny, programy rozwoju obszarów wiejskich) oraz programów operacyjnych m.in. [5],
- poprawa jakości życia, czyli stanu środowiska, infrastruktury, opieki zdrowotnej i społecznej, dzięki wdrażaniu standardów UE, w dużym stopniu z wykorzystaniem funduszy UE.

Za potencjalne koszty członkostwa uważano częściową utratę samodzielności decyzyjnej związaną z koniecznością stosowania się do prawa i polityk wspólnotowych, zwiększenie deficytu budżetowego spowodowane koniecznością wpłacania składek do budżetu UE.

Wstąpienie do Unii Europejskiej oznaczało konieczność wypełnienia wielu warunków i zobowiązań, m.in.:

- dostosowania polskiego prawa do wymagań Unii Europejskiej, zawartych m.in. w dyrektywach,
- zapewnienia własnego wkładu finansowego koniecznego do realizacji projektów współfinansowanych przez UE,
- zwiększenia wydatków na najbardziej kosztowne obszary wymagające dostosowania do standardów UE, czyli środowisko i transport,
- poprawy konkurencyjności i elastyczności działania polskich przedsiębiorstw, zwłaszcza małych i średnich, tak, aby sprostały konkurencji firm UE na wspólnym rynku,
- przyspieszenia modernizacji rolnictwa i przemysłu spożywczego,
- przyspieszenia rozwoju regionów mniej zamożnych oraz rozwoju nowych rodzajów przemysłu i usług w regionach uzależnionych od jednego rodzaju działalności, ponieważ takie obszary w najmniejszym stopniu korzystają z integracji z UE i najtrudniej adaptują się do warunków zwiększonej konkurencji.

Wypełnienie tych wymagań, choć uciążliwe, jest niepowtarzalną szansą rozwojową dla Polski.

Po ponad sześciu latach członkostwa w Unii Europejskiej okazuje się, że większość obaw była bezpodstawna, a korzyści z członkostwa zdecydowanie przeważają nad jego kosztami.

Obecnie toczy się dyskusja dotycząca kształtu i zakresu wsparcia z funduszy unijnych w kolejnym okresie programowania, tj. w latach 2014÷2020. Do tej pory (styczeń 2011 r.) nie określono jeszcze zarówno puli środków przeznaczonych na realizację wspólnych polityk unijnych jak również obszarów, które będą mogły uzyskać wsparcie. Należy się jednak spodziewać, że większy nacisk będzie położony na kwestie związane z zapobieganiem zmianom klimatycznym i innowacyjnością, natomiast prawdopodobne jest ograniczenie wsparcia inwestycji w infrastrukturę ochrony środowiska.

2. Najważniejsze inwestycje zrealizowane w Polsce przy pomocy dotacji unijnych w obszarze środowiska

Największe i najważniejsze inwestycje w obszarze środowiska realizowane są z wykorzystaniem środków Funduszu Spójności zarówno w ramach poprzedniej jak i obecnej perspektywy finansowej. Do chwili obecnej, w ramach środków Funduszu Spójności zakończono fizyczną realizację 13 projektów w ramach sektora środowisko na łączną kwotę 1,3 mld PLN. Sukcesywnie zakończeniu ulegać będą pozostałe inwestycje. Zakończone inwestycje dotyczą w większości przypadków uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, jeden projekt dotyczy uporządkowania gospodarki odpadami. W wyniku realizacji projektów, poprzez rozbudowę sieci wodociągowej oraz systemów odbioru i oczyszczania ścieków komunalnych m.in. w Opolu, Białymstoku, Częstochowie, Jeleniej Górze, Włocławku, Sosnowcu zapewniono dostęp mieszkańcom do podstawowych usług w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.

Tą problematyką niezależnie od innych m.in. [1] przez wiele lat w Politechnice Koszalińskiej wraz z zespołem zajmował się prof. Józef Malej, który potem także wykładał w Bałtyckiej Wyższej Szkole Humanistycznej (obecnie Gdańskiej Wyższej Szkole Humanistycznej) [8÷11] oraz prof. Antoni W. Żuchowicki, m.in. [24÷26].

Realizacja projektów w zakresie gospodarki ściekowej przyczyniła się w znacznym stopniu do realizacji zapisów Traktatu Akcesyjnego w związku ze zobowiązaniami wynikającymi z Dyrektywy 91/271/EWG w sprawie *oczyszczania ścieków komunalnych* [2]. Natomiast w Łodzi, wybudowano jeden z najnowocześniejszych w kraju kompleksów gospodarki odpadami komunalnymi. Realizacja inwestycji pozwoliła na ogra-

niczenie strumienia składowanych odpadów i zwiększenie ilości materiałów odzyskiwanych do ponownego przetworzenia. Należy zaznaczyć, że w chwili obecnej trwają prace w Komisji Europejskiej nad weryfikacją i zatwierdzeniem raportów końcowych dla projektów. Zatwierdzenie raportów przez służby Komisji Europejskiej umożliwi finansowe zamknięcie projektów.

3. Zakres koniecznych inwestycji w ochronie środowiska oraz realne możliwości dofinansowania inwestycji na rzecz ochrony środowiska w przyszłości

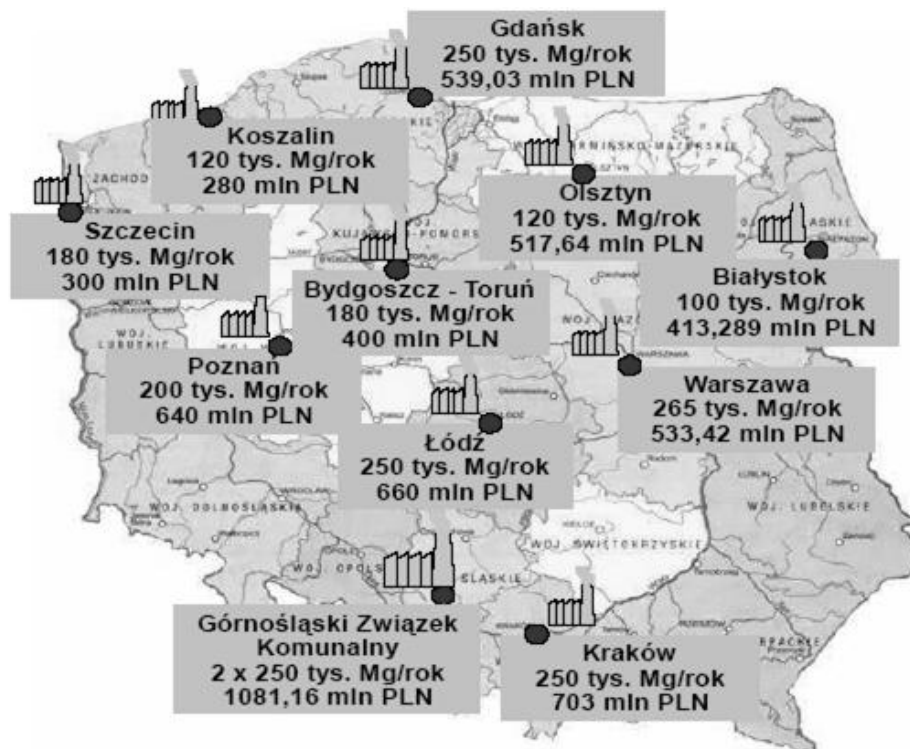
Wraz z przystąpieniem do Unii Europejskiej Polska z jednej strony uzyskała dostęp do funduszy unijnych, jednak z drugiej strony zobowiązała się do wdrożenia dyrektyw dotyczących wielu obszarów środowiskowych m.in. gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami.

Jednym z najważniejszych zobowiązań w obszarze środowiska jest wdrożenie dyrektywy Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. [2] dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych – poprzez realizację Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK). Na ten cel w ramach PO Infrastruktura i Środowisko i regionalnych programów operacyjnych, w latach 2007÷2015 przeznaczono ok. 19 mld zł. Do tego należy dodać również alokację zarezerwowaną w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Największe inwestycje wodno-ściekowe są finansowane ze środków PO Infrastruktura i Środowisko – przewidziano tu inwestycje w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną największych polskich miast – m.in. Warszawy, Gdańska, Poznania i Lublina. Realizacja inwestycji, z którymi dotychczas podpisano umowy będzie równoznaczna z wybudowaniem ok. 10 tys. km sieci kanalizacji sanitarnej, budową lub modernizacją ok. 110 oczyszczalni ścieków oraz podłączeniem do wybudowanej sieci ponad 1 miliona użytkowników.

Fundusze unijne mają też kolosalne znaczenie dla wypełnienia zobowiązań akcesyjnych w obszarze gospodarki odpadami oraz do nadrobienia wieloletnich opóźnień w tym zakresie.

Działania dotyczące unieszkodliwiania odpadów komunalnych uwzględniono w PO IiŚ, regionalnych programach operacyjnych oraz PROW. Podobnie jak ma to miejsce w sektorze wodno-ściekowym, największe i najważniejsze inwestycje będą realizowane ze środków PO IiŚ.

Na tzw. liście projektów indywidualnych umieszczono tutaj m.in. instalacja do termicznej utylizacji odpadów m.in. w Krakowie, Łodzi, Poznaniu, Szczecinie, Białymstoku, itd. – rys. 1 [12].

Rys. 1. Graficzna ilustracja projektów budowy instalacji termicznego przekształcania odpadów komunalnych wg listy indykatywnej z dnia 30 lipca 2009 r. do Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007÷2013 [12]; Uwaga od Autora – Po szczegółowej analizie projekt spalarni dla miasta Koszalina został zweryfikowany do wydajności 92 tys. Mg/rok [18÷20]

Fig. 1. Graphic illustration of municipal waste incineration plant construction projects, according to the indicative list from July 30th 2009, for the Operational Programme Infrastructure and Environment 2007÷2013 [12];

Note from the Author – after a detailed analysis of the incineration plant project for the city of Koszalin has been verified to yield of 92 thous. Mg/yr [18÷20]

Problematyką gospodarowania odpadami komunalnymi od wielu lat w Politechnice Koszalińskiej zajmuje się prof. Kazimierz Szymański, m.in. [22, 23].

Jednym z ważniejszych obszarów wsparcia unijnego są również kwestie związane z ochroną powietrza m.in. [6]. W Polsce od lat 90. emisja z sektora energetycznego z roku na rok zmniejsza się. Jednak zastrzają się również wymagania wynikające z polityki ochrony powietrza w Unii Europejskiej. Sektor energetyczny prowadzi m.in. inwestycje dostosowujące instalacje spalania paliw do wymogów dyrektywy 2001/80/WE (*w sprawie ograniczenia emisji do powietrza niektórych zanieczyszczeń z dużych źródeł spalania paliw*) [3], na wdrożenie których uzyskał okresy przejściowe w momencie przystąpienia do Unii Europejskiej. Dla wymogów w zakresie emisji dwutlenku siarki okres ten kończy się w 2015 r., a dla tlenków azotu i pyłu w 2017 r.

Oczywiście problem zanieczyszczenia powietrza [6] łączy się z rozwojem technologii, a więc głównie przemysłu ciężkiego, a w zakresie inwestycji ochrony środowiska ze skomplikowanym zagadnieniem konieczności wdrażania Zakładów Termicznego Przekształcania Odpadów, zwanych potocznie często niezbyt precyzyjnie spalarniami – tą problematyką w Politechnice Koszalińskiej od lat zajmuje się zespół prof. Tadeusza Piecucha, m.in. [13÷16] oraz Instytuty Resortowe i PAN-owskie, m.in. [21].

Zakłady termicznego przekształcania odpadów, a więc zakłady, w których następuje neutralizacja, częściowa likwidacja oraz utylizacja odpadów są inwestycjami bardzo kosztownymi ale także wzbudzającymi emocje społeczne i niestety czasem rozgrywanymi politycznie a nie koniecznie merytorycznie. Takim przykładem klasycznym występujących kłopotów przy realizacji tego typu inwestycji mogą być działania związane z rozpoczęciem budowy spalarni dla m. Koszalina i Pomorza Środkowego, która ma rozwiązać w sposób globalny gospodarkę odpadami dla tego regionu po roku 2013 do czego obligują nas wytyczne oraz wymagania Unii Europejskiej [18÷20].

Inwestycje, które pozwalają spełnić te wymogi mogły liczyć na dofinansowanie zarówno w ramach poprzedniej perspektywy finansowej 2004÷2006 (w ramach działania 2.4 Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw) jak również w obecnym okresie programowania 2007÷2013 w ramach IV osi priorytetowej Pro-

gramu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Ochronie powietrza dedykowane jest przede wszystkim działanie 4.5 *Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie ochrony powietrza*. Alokacja na to działanie wynosząca ze środków UE 62,5 mln euro została już rozdysponowana. Projekty, które uzyskały wsparcie to głównie instalacje odsiarczania spalin a także modernizacje kotłów ukierunkowane na zmniejszenie emisji tlenków azotu. Środki przeznaczone są także na projekty polegające na konwersji kotłów węglowych na biomasowe. Dotacja dla alogicznych projektów jest również możliwa w ramach działania 4.3 POIŚ *Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie wdrażania najlepszych dostępnych technik (BAT)* dla tych podmiotów, które podlegają wymogom uzyskania pozwolenia zintegrowanego nakładającego obowiązek stosowania BAT. Udzielanie wsparcia dla obu działań już zostało zakończone. Ministerstwo Środowiska liczy na dodatkowe środki dla projektów ochrony powietrza pochodzące z przesunięć w ramach całego Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, które zasiliłyby projekty znajdujące się obecnie na liście rezerwowej w działaniu 4.5.

Należy w tym miejscu nadmienić, że szeroko rozumiana problematyka ochrony powietrza jest skorelowana także z szeroko rozumianą problematyką bezpieczeństwa energetycznego kraju, czyli zależy ona od tego co, kiedy i jak będziemy spalać [4, 7].

W dziedzinie ochrony przyrody środki unijne mogą zostać pozyskane w ramach kilku mechanizmów – POIIS, RPO, PROW, LIFE+. Ministerstwo Środowiska jako instytucja pośrednicząca dla V osi POIIS jest odpowiedzialne za wdrażanie projektów z czterech dziedzin:

- wspieranie kompleksowych projektów z zakresu ochrony siedlisk przyrodniczych,
- zwiększenie drożności korytarzy ekologicznych,
- opracowanie planów ochrony,
- kształtowanie postaw społecznych sprzyjających ochronie środowiska, w tym różnorodności biologicznej.

W wyniku przeprowadzonych 16 konkursów w ramach V osi priorytetowej zawarto 80 umów na łączną kwotę dofinansowania w wysokości blisko 190 mln zł. Większość projektów realizowanych jest lub będzie w latach 2010÷2012. Do końca 2013 roku planuje się podpisanie łącznie ok. 150 umów o dofinansowanie. Do najbardziej znaczących

przedsięwzięć realizowanych ze wsparciem POIIS należą m.in. ogólnopolski projekt polegający na opracowaniu planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000, liczne kampanie zwiększające świadomość społeczeństwa w zakresie sieci Natura 2000 i właściwego postępowania z odpadami, projekty zwiększające drożność korytarzy ekologicznych polskich rzek.

W ramach RPO wskazano zbliżone kierunki dofinansowania, a stosowana demarkacja dotyczy przede wszystkim kosztu projektu. Wsparcie POIIS mogą otrzymać przedsięwzięcia o wartości wyższej niż 400 tys. zł, natomiast szczegółowy zakres przedsięwzięć różni się w zależności od priorytetów wskazanych przez każde z województw.

W zakresie PROW wsparcie uzyskują przedsięwzięcia polegające na właściwym z punktu widzenia ochrony przyrody gospodarowaniu gruntami (programy rolno-środowiskowe). Działania te, zwykle o dużym zasięgu obszarowym, uznawane są za istotny element wsparcia projektów nastawionych na ochronę konkretnych gatunków i siedlisk, realizowanych w ramach POIIS i Life+.

Life+ jest mechanizmem zarządzanym przez Komisję Europejską, wspierającym przedsięwzięcia ściśle związane z ochroną przyrody. W ostatnich latach odnotowywane jest coraz większe zainteresowanie polskich beneficjentów tymi środkami, a Polska wysuwa się na prowadzenie pod względem jakości składanych wniosków oraz wykorzystania dostępnych corocznie alokacji w wysokości ok. 12 mln euro.

Ochrona przyrody jest dziedziną specyficzną, szczególnie uzależnioną od współfinansowania zewnętrznego, w tym unijnego. Inwestycje te, wspierające wspólne dobro, jakim jest przyroda, z definicji nie mają charakteru komercyjnego, a rosnący negatywny wpływ człowieka na ekosystemy, połączony z rosnącymi zobowiązaniami Polski w zakresie zapewnienia właściwego stanu obszarów chronionych, w tym obszarów sieci Natura 2000, wymagać będzie regularnego ponoszenia nakładów finansowych. W związku z powyższym niemal pewne jest, że w ciągu najbliższych lat i dziesięcioleci, zarówno Komisja Europejska jak i poszczególne państwa członkowskie dążyć będą do zapewnienia realnej możliwości wsparcia przedsięwzięć mających na celu ochronę przyrody. W Politechnice Koszalińskiej prowadzone są ważne prace przez zespół prof. Tomasza Heese, m.in. [27, 28].

4. Wkład krajowy konieczny do zapewnienia przez Polskę w celu realizacji projektów środowiskowych

Biorąc pod uwagę całkowitą alokację przeznaczoną na realizację Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia, tj. wszystkich tzw. centralnych programów operacyjnych oraz programów regionalnych (ok. 85,6 mld euro), wartość krajowego wkładu publicznego wyniesie ok. 12 mld euro (w tym ok. 6 mld z budżetu państwa), dodatkowo ok. 6,4 mld zostanie zaangażowanych ze strony podmiotów prywatnych. Jeżeli spojrzymy na największy instrument realizacji NSRO, w więc PO Infrastruktura i Środowiska i jego priorytety środowiskowe z całkowitą alokacją ok. 5 mld, konieczny wkład krajowy będzie się kształtował na poziomie ok. 885 mln zł. Oczywiście wszystkie ww. kwoty będą musiały być wygospodarowane łącznie w latach 2007÷2015. Przytoczone wartości wskazują, iż pomimo możliwości korzystania z szerokiego strumienia funduszy zewnętrznych, istnieje konieczność wygospodarowania, często bardzo znaczących, kwot w budżecie państwa oraz budżetach jednostek samorządu terytorialnego. Niestety jest to jeden z istotnych czynników wstrzymujących realizację projektów – istnieje konieczność wcześniejszego planowania wydatków na współfinansowanie inwestycji realizowanych z funduszy unijnych, tak aby nie wystąpił problem nadmiernego zadłużenia (ponad 60% w przypadku JST) lub braku możliwości zapewnienia koniecznych kwot ze względu na potrzebę dokonania cięć w budżecie państwa. W sektorze środowiska ważnym instrumentem wspierającym wnioskodawców w wygospodarowaniu środków na współfinansowanie są preferencyjne pożyczki oraz dopłaty oferowane przez Narodowy oraz wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

5. Podsumowanie

W związku z otrzymaniem środków finansowych na ochronę środowiska o niespotykanej do tej pory w naszym kraju skali, zaplanowano realizację wielu bardzo ambitnych zadań inwestycyjnych. Od ich zakończonej sukcesem realizacji zależy nie tylko wykorzystanie przyznanych nam środków UE, wypełnienie zobowiązań akcesyjnych, ale również realne i rzeczywiste podniesienie poziomu życia społeczeństwa oraz poprawa stanu środowiska przyrodniczego. Największe tego typu inwestycje umieszczono na listach projektów indywidualnych – są to duże pro-

jekty wodno – ściekowe, dotyczące gospodarki odpadami, przeciwpowodziowe, dotyczące bezpośrednio ochrony przyrody oraz wiele innych. Dotychczasowe doświadczenia we wdrażaniu funduszy unijnych wskazują, że dostęp do środków finansowych nie jest jedynym czynnikiem warunkującym powodzenie inwestycji – równie ważne jest sprawne przeprowadzenie wszelkich procedur administracyjnych (procedura oceny oddziaływania na środowisko, uzyskanie pozwoleń na budowę, prawidłowe przeprowadzenie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego itp.), zapewnienie właściwych kadr koniecznych do przygotowania i wdrożenia inwestycji. W 2011 r. dokonany zostanie tzw. przegląd programów operacyjnych, dający możliwość m.in. przesuwania pieniędzy między poszczególnymi priorytetami. Jeżeli więc stanie się jasne, że potencjał projektów planowanych do realizacji w danym obszarze nie gwarantuje wykorzystania całości alokacji, istnieje możliwość przeformułowania wcześniejszych założeń i większego wsparcia inwestycji, które realizowane są zgodnie z założonymi wcześniej harmonogramami. Zakładając realizację wszystkich założonych wcześniej wskaźników, w wyniku realizacji projektów współfinansowanych tylko PO Infrastruktura i Środowisko zostanie wybudowanych ok. 10 tys. km sieci kanalizacji sanitarnej, 20 ponadregionalnych zakładów zagospodarowania odpadów, 14 kolejnych zostanie zmodernizowanych. Ponadto zostanie zrealizowanych ok. 25 przedsięwzięć dotyczących ochrony przed zagrożeniami naturalnymi oraz ok. 80 projektów służących ochronie siedlisk, zbiorowisk roślinnych lub gatunków.

Literatura

1. **Bień J.:** *Osady ściekowe – Teoria i praktyka*. Wydawnictwo Politechniki Częstochowskiej. 2007.
2. Dyrektywa Nr 1991/271/ EWG w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych.
3. Dyrektywa Nr 2001/80/WE w sprawie ograniczenia emisji do powietrza niektórych zanieczyszczeń z dużych źródeł spalania paliw.
4. **Gawłowski S., Listowska-Gawłowska R., Piecuch T.:** *Bezpieczeństwo Energetyczne Kraju*. Monografia nr 17. Wydawnictwo Politechniki Koszalińskiej. 2010.

5. **Gawłowski S.:** *Zarządzanie rozwojem obszarów wiejskich przy wykorzystaniu rent strukturalnych w rolnictwie*. Praca doktorska. Wyższa Społeczna Szkoła Zarządzania i Przedsiębiorczości. Łódź 2011.
6. **Juraszka B., Dąbrowski T.:** *Podstawy Ochrony Atmosfery*. Wydawnictwo Politechniki Koszalińskiej. 2011.
7. **Małej J.:** *Bezpieczeństwo energetyczne świata a ochrona ekosfery*. Wydawnictwo Politechniki Koszalińskiej. 2009.
8. **Małej J.:** *Zarys Ochrony Środowiska*. Wydawnictwo Politechniki Koszalińskiej. 2010.
9. **Małej J., Boguski A.:** *Podstawy projektowania komór osadu czynnego oraz osadników wtórnych*. Wydawnictwo Politechniki Koszalińskiej. 2001.
10. **Małej J.:** *Oczyszczanie ścieków z zastosowaniem cyrkulacyjnych komór osadu czynnego*. Wydawnictwo Polskiego Zrzeszenia Inżynierów i Techników Sanitarnych, Oddział Wielkopolski. Poznań 1999.
11. **Małej J.:** *Ochrona Środowiska – Wybrane Zagadnienia*. Wydawnictwo Bałtyckiej Wyższej Szkoły Humanistycznej. 2006.
12. **Pająk T.:** *Polskie projekty budowy instalacji termicznego przekształcania odpadów komunalnych*. VI Międzynarodowa Konferencja „Termiczne Przekształcanie Odpadów”. Szczecin –Kopenhaga 22.10.2009.
13. **Piecuch T., Dąbrowski T., Piekarski J., Dąbrowski J.:** *Energetyczne wykorzystanie odpadów przemysłu chemii organicznej*. Kwartalnik Gazinform, Sankt-Petersburg, 2/2007 oraz 3/2007.
14. **Piecuch T., Dąbek L., Juraszka B.:** *Spalanie i piroliza odpadów oraz ochrona powietrza przed szkodliwymi składnikami spalin*. Wydawnictwo Politechniki Koszalińskiej. 2002.
15. **Piecuch T.:** *Zarys metod termicznej utylizacji odpadów*. Wydawnictwo Politechniki Koszalińskiej. 2006.
16. **Piecuch T.:** *Termiczna utylizacja odpadów – wdrażać czy nie?* Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, Oddział Gdańsk, Filia Szczecin. 1999.
17. **Piecuch T.:** *Technika wodno-mulowa – urządzenia i procesy*. Państwowe Wydawnictwo Naukowo-Techniczne WNT. Warszawa 2010.
18. Raport nt. Studium Wstępne Wykonalności Inwestycji Zakładu Termicznego Przetwarzania Odpadów dla m. Koszalina. Praca zbiorowa. Wydział Inwestycji. Urząd Miasta Koszalina. Koszalin 2009.
19. Raport nt. Studium Wykonalności Inwestycji Zakładu Termicznego Przetwarzania Odpadów dla m. Koszalina. Praca zbiorowa. Wydział Inwestycji. Urząd Miasta Koszalina. Koszalin 2009.
20. Raport nt. Założenia Techniczno-Ekonomiczne do Projektu Zakładu Termicznej Przeróbki Odpadów dla m. Koszalina. Praca zbiorowa. Wydział Inwestycji. Urząd Miasta Koszalina. Koszalin 2009.

21. **Rosik-Dulewska Cz.:** *Podstawy Gospodarki Odpadami*. Wydanie IV. Wydawnictwo PWN. Warszawa 2007.
22. **Szymański K.:** *Gospodarka i Unieszkodliwianie Odpadów Komunalnych*. Wydawnictwo Politechniki Koszalińskiej. 1994.
23. **Szymański K.:** Główny organizator Cyklu Konferencji nt. „Gospodarka Odpadami Komunalnymi”, od roku 1994 – cyklicznie). Monografie Konferencyjne. Wydawnictwo Politechniki Koszalińskiej. Miejsce Konferencji – miasta basenu Morza Bałtyckiego Polski i Szwecji.
24. **Żuchowicki A.W.:** *Instalacje wodociągowe*. Wydawnictwo Politechniki Koszalińskiej. 2002.
25. **Żuchowicki A.W.:** *Projektowanie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej*. Wydawnictwo Politechniki Koszalińskiej. 2004.
26. **Żuchowicki A.W.:** *Współczesne metody budowy i renowacji sieci wodociągowych i kanalizacyjnych*. Wydawnictwo Politechniki Koszalińskiej. 2006.
27. Zespołowa praca N-B pod kierunkiem prof. Tomasza Hesse z Politechniki Koszalińskiej. *Ocena parametrów fizyko-chemicznych wody i osadu jeziora Trzęsiewko po 5. latach zabiegu rekultywacji*. Zleceniodawca – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska w Szczecinie, realizowanego w Politechnice Koszalińskiej, w latach 2006÷2011.
28. Zespołowa praca N-B pod kierunkiem prof. Tomasza Hesse z Politechniki Koszalińskiej. *Testowanie innowacyjnych strategii transportowych w centrach historycznych miast*. Siódmy Program Ramowy Unii Europejskiej „CYVITAS plus”. Finansowanie – lata 2008÷2012. Wkład własny MNiSW, Warszawa, Nr Kontraktu TREN/FP/7/TR/219120.

The Managing of the Received European Union Funds for Environment Protection in Poland

Abstract

Regarding the obtainment of unprecedented financial means for environment protection many ambitious projects have been planned. Their successful completion is the condition of consuming the assigned UE means, fulfillment of accession commitments and, moreover, the increase of society life level and improvement of nature state.

The largest investment of the kind are situated on the lists of individual projects. These are large projects concerning fresh water supply, sludge and

trash collection, flood protection, nature protection and many others. The present experience on operating the UE funds shows that the access to financial means is not the only factor that guarantees success of a project. The fulfillment of all the administrative procedures (influence on environment assessment, constructing permissions the public orders procedures, competent managing personnel etc.), are equally important.

In 2011, so called – operational programs review – will be operated. It will make possible to allocate money among specific priorities. Thus, if there is a danger that a project will not consume all the financial means assigned to it, it will open the possibility to reconstruct the formerly assumed schedules. Provided that all the previously accepted projects on Infrastructure and Environment are completed, about 10 000 km of sludge system and 20 multiregional trash processing plants will be built, and next 13 will be modernized.

Moreover, about 25 projects of natural danger protection and about 80 projects aiming at protecting different bird, animal and plant habitation.